- 24. *Maugham W.S.* Theatre. Москва: Менеджер, 1998. 304 р.
- 25. Show D.B. Heartbreak House. Harmondsworth: Penguin Book Ltd., 1990. –160 p.
- 26. Show D.B. Pygmalion. Режим доступу 3: http://www.online literature.com/george_bernard_shaw/pygmalion/

Summary

The article deals with the effect of gender factors on the choice of Ukrainian contextual correspondences for English discourse markers. Gender is regarded in the study as a set of social and cultural norms attributed to people regarding their sex. In discourse gender becomes apparent in male and female styles of speech which the translator should take into account while rendering discourse markers. The role of discourse markers in the translation process shouldn't be underestimated since they reflect the author's conception of characters' identity.

СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ ОБРАЗУ МЕНЕДЖЕРА В КОЛЕКТИВНІЙ СВІДОМОСТІ НОСІЇВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Науменко Л. П.

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Пропоноване дослідження проводилося у межах когнітивно-комунікативної парадигми вивчення природних мов з дорученням антропоцептричного підходу з метою виокремлення образного компоненту концепту "management", що увиразнюється в мовних стереотипах образу менеджера, який існує в колективній свідомості професіоналів-носіїв англійської мови.

Означена мета передбачає такі завдання: віднайти стереотипові образи в межах концепту "management", з'ясувати мовні форми їх вираження та узагальнити основні характеристики цих стереотипів у відповідних текстах-описах.

Дослідження в галузі когнітивістики, когнітивної лінгвістики та концептуального аналізу привертають до себе увагу багатьох сучасних вітчизняних та зарубіжних учених, які розробляють теорію та методологію визначення й опису лінгвоконцептуальних моделей різних галузей знання, досліджують природу та складники концепту, висвітлюють власне оригінальне бачення цієї складної ментально-мовної одиниці [1-15; 17] та ін. Проте, залишається багато проблемних питань, пов'язаних з організацією (архітектонікою) концептів, їх місця і ролі у формуванні різних концептосфер — індивідуально-особистісних, групових, професійних, галузевих, етнічних, національних тощо та об'єктивацією цих

когнітивних структур в національних мовах, що вимагає додаткових наукових пошуків.

Концепт "management" уже висвітлювався в кандидатській дисертації О. О. Клименко Концепт "менеджмент" в американській та російській лінгвокультурах [6] в плані вивчення його образної (як виробничо-господарської ситуації з метою прийняття рішень), поняттєвої (у розумінні менеджменту як процесу забезпечення ефективної господарської діяльності організації) та ціннісної складової, що відображається в нормах і правилах ефективного управління, представлених в етнокультурних характеристиках цього концепту в американській та російських лінгвокультурах. Незважаючи на проведене дослідження, воно не вичерпує усіх підходів до вивчення означеного концепту зокрема його образного складника, і цю прогалину до деякої міри заповнюють наші студії.

Для виокремлення мовних стереотипів образу сучасного менеджера були використані науково-публіцистичні описи життєдіяльності відомих американських та британських управлінців-професіоналів Альфреда Слоуна, Пітера Дракера, Тома Пітерса та Чарльза Хенді з монографії Evans D. Management Gurus [16], енциклопедичні статті Alfred P. Sloan, Peter Drucker, Tom Peters, Charles Handy 3 Wikipedia, the free encyclpedia [http://en.wikipedia.org], Alfred P. Sloan, Peter Drucker: Biography from Answers.com, [http://www.answers.com], відповідні статті з фахових електронних видань Management guru: Alfred P. Sloan [http://www.economist.com], Alfred P. Sloan, Inventor of Modern Corporation [http://www.inventhelp.com], About Peter F. Drucker [http://www.cgu.edu], Peter F. Drucker, a Pioneer in Social and Management Theory, Is Dead at 95 [http://www.nytimes.com], The Man Who Invented [http://www.businessweek.com], Management Charles [http://www.thinkers50.com]. В результаті аналізу були виокремлені такі мовні стереотипи менеджера: прототиповий образ, професійний, оцінний та соціальний стереотипи.

Прототиповий образ менеджера. До основних атрибутів цього стереотипу належать: зовнішність та риси обличчя; риси характеру та розумові здібності.

Атрибут зовнішність та риси обличчя має мовне вираження в атрибутивних словосполученнях та предикативних структурах: a handsome man in a plaid robe; his fat, frog-like neck; a gnomic and mysterious eleder (P. Drucker).

Атрибут риси характеру та розумові здібності на мовному рівні представлений окремими словами, атрибутивними словосполученнями та предикативними структурами: clever enough (A. Sloan); the young Peter Drucker was very clever; He got excellent results at school; The curiosity instilled in Drucker as a child led him to pursue diverse subjects; an intensely private man; a very brilliant and famous man; keen insight and the ability to convey his ideas in popular language (P. Drucker), He was a serious student and worked hard (T. Peters), his talent as a writer on management (Ch. Handy). Цей атрибут в цілому виявляє позитивні характеристики прототипового образу сучасного менеджера, до яких відносять такі якості, як: a very brilliant, very clever, clever enough, a serious student, excellent results, worked hard.

Професійний стереотип. Для цього стереотипу характерні три атрибути – *освіта*, *ділові якості*, *професійні досягнення*.

Атрибут освіта у сучасному бізнес-дискурсі в основному репрезентують предикативні структури: He graduated from the Massachussets Institute of Technology in 1895; At the age of 17 he did matriculate there and received a bachelor's degree in electrical engineering (A. Sloan), Ducker was educated in Austria and England and earned a doctorate in public law and international relations from the University of Frankfurt in 1931, From Drucker was a professor of management at the Graduate Business School of New York University (P. Drucker), He went to Severn School for High School and attended Cornell University, receiving a bachelor's degree in civil engineering in 1965, and a master's degree in 1966. He then studied business at Stanford Business School, receiving an M.B.A. and Ph.D. (T. Peters), Handy was educated as a boarder at Bromsgrove School and Oriel College, Oxford; Professor of Business management (Ch. Handy). Атрибут освіта є суттєвим фактором у стереотипізації успішного менеджера, що свідчить предикат про номенклатурні назви вищих навчальних закладів: Bromsgrove School and Oriel College, Oxford; Graduate Business School, Stanford Business School, Massachussets Institute of Technology, Cornell University, University of Frankfurt; наукових ступенів: a bachelor's degree, a master's degree, a doctorate, M.B.A., Ph.D., викладацьких посад, які обіймають сучасні менеджери professor of management, Professor of Business management.

Атрибут ділові якості репрезентують атрибутивні словосполучення та предикативні структури: he was a man who always put business first; Sloan had no interests outside work; he took his job seriously (A. Sloan), his extraordinry energy and skills as a communicator (P. Drucker), He's a consensus builder and does an excellent job of identifying the gifts and skills of others; he builds a team (T. Peters), (Ch. Handy). Цей атрибут формує позитивний образ сучасного менеджера, що засвідчують однозначно позитивні конотації та логічні оцінки на кшталт extraordinry energy, excellent job, consensus builder, took his job seriously.

Атрибут професійні досягнення представляють в основному предикативні структури у формі простих та складнопідрядних речень: Alfred Sloan created a structure so people could be more creative with their time and have it be well spent; Sloan is credited with establishing annual styling changes; He also established a pricing structure; Sloan became famous for managing diverse operations with financial statistics such as return on investment; Sloan was building an organization which accepted competition; He introduced the idea of the manager as a professional; He had also thought of the market in a new way; pioneered in automotive innovation and built General Motors into one of the world's largest companies; Under his leadership it [GM] surpassed Ford Motor Co in sales and became the largest corporation in the world; Through Sloan's three decades of innovation, leardership and guidance, GM became the world's largest industrial corporation; Sloan invented new business models and management methods that catapulted GM into the top spot; In 1920 GM held a 12 per cent share of the market, by 1956 the market share stood at 52 per cent. He accomplished

this not only by innovations such as four-wheel drive, crankcase ventilation, and kneeaction brakes but, more importantly, by adopting the staff principle of management. He centralized administration and decentralized production and put each product in its own division and eliminated intracompant competition; argely due to his invention, GM became the pioneer in market research, public relations and advertising (A. Sloan), Peter Drucker invented the discipline of management; he introduced many management concepts; Peter Drucker introduced the idea of management by objectives, an idea which was often called MBO; His groundbreaking work turned modern management theory into a serious discipline, and he influenced or created nearly every facet of its application, including decentralization, privatization, and empowerment, and has coined such terms as the "knowledge worker" (P. Drucker), He's also a pioneer in working with vendors in developing better products; Peter's success also stems from the hundreds of interesting ideas; Peters suggested MBWA - management by walking around (T. Peters), he isolates four different management styles or cultures; coined the terms "portfolio worker" and "Shamrock Organization" (Ch. Handy). Атрибут професійні досягнення ϵ найбільш вагомим серед інших атрибутів цього стереотипу, про що свідчить його кількісний показник – 24 мовні репрезентації. Професійний стереотип сучасного менеджера увиразнюється у такому узагальненому описі: graduated from the collede / Institute / University, received a bachelor's / mater's degree, earned a doctorate, was a professor of management, professional, a pioneer, took his job seriously, a consensus builder, builds a team, created a structure, accepted competition, introduced many management concepts, coined a term.

Оцінний стереотип менеджера представляють чотири атрибути — *морально-етичні характеристики*, *ставлення до підлеглих та колег*, *благодійна діяльність*, *внесок у розвиток суспільства*.

Атрибут морально-етичні характеристики репрезентують оцінні судження інших людей, а також власні висловлювання менеджерів про свою діяльність: He respected the values of education, personal responsibility and businesses' accountability to society; Central to his philosophy is the view that people are an organization's most valuable resource and that a manager's job is to prepare and free people to perform; He argued that CEO compensation should be no more than 20 times what the rank and file make — especially at the companies where thousands of employees are being laid off. "This is morally and socially unforgivable", Drucker wrote; Business should always be a part of society; The purpose of business is to serve society (P. Drucker). Цей атрибут характеризує типового менеджера як високо освідчену людину з гуманістичним світоглядом, яка керується загальнолюдськими гуманітарними цінностями, що засвідчують атрибутивні одиниці values of education, personal responsibility, accountability to society.

Атрибут ставлення до підлеглих та колег репрезентують речення-описи та авторські вислови: His attitude to GM's workers was very different. GM workers earned good money when the company was producing lots of cars. But in the bad times, there was no job for them and they earned nothing at all; In the 1930s GM, long hostile to unionization, confronted its workforce in an extended contest for control; Sloan was

averse of violence; He preferred the subtle use of spying (A. Sloan), "Business should not see workers simply as a cost"; "The workers are the most important thing in any company" (P. Drucker), Peters has encouraged personal responsibility (T. Peters). Цей атрибут репрезентує контрадиктивні погляди та неоднозначне ставлення менеджераів до персоналу, про що свідчать полярні предикати — від різко негативного — confronted workforce (A. Sloan), до однозначно позитивного — workers are the most important thing (P. Drucker).

Атрибут благодійна діяльність увиразнюється в реченнях-описах та понадфразових єдностях: The world's first university-based executive education program — the Sloan Fellows — was created in 1931 at MIT under the sponsorship of Sloan. A Sloan Foundation grant established the MIT School of Industrial Management in 1952. Additional grants established a Sloan Institute of Hospital Administration, Sloan Program in Health Administration in 1955, a Sloan Fellows Program at Stanford Graduate School of Business in 1957, and at London Business School in 1965 (A. Sloan), For over 50 years, at least half of his consulting work was done free for nonprofits and small businesses; Drucker focused much of his time working with nonprofit organizations, often pro bono. The Salvation Army, C.A.R.E., the American Red Cross, the Navajo Indian Tribal Council and the American Heart Association, and his local Еріscopal church in La Verne, California, all benefited from his councel (P. Drucker). Як засвідчує кількість мовних репрезентацій, цей атрибут не є таким чисельним, як в оцінному стереотипі бізнесмена або ж фінансиста, проте таким, що відображає загально прийняту практику, що існує в сучасному світі бізнесу.

Атрибут внесок у розвиток суспільства репрезентують оцінні судження інших людей про їхню діяльність: Peter Drucker has had a big effect not just on business, but also on the world; Drucker's work had a major influence on modern organizations and their management over the past 60 years (P. Drucker).

Оцінний стереотип менеджера увиразнюється у такому узагальненому описі: respected the values of education, personal responsibility and businesses' accountability to society; averse of violence, encouraged personal responsibility, created a program / grant, established a school / Institute, consulting work was done free for nonprofits, had a big effect not just on business, but also on the world.

Соціальний стереотип менеджера представляють три атрибути: соціальне походження, кар'єрний ріст та особисті досягнення, суспільне визнання.

Атрибут соціальне походження на мовному рівні представляють окремі синтагми та предикативні структури: son of a prosperous businessman (A. Sloan), son of a high-level civil servant in Austria-Hungary; his father was a lawyer (P. Drucker), son of a Church of Ireland archdeacon (Ch. Handy).

Атрибут кар'єрний ріст та особисті досягнення репрезентують номенклатурні назви посад, речення-описи та понадфразові єдності: President & CEO of General Motors (A. Sloan), Writer, Professor, Management Consultant; Drucker served as a consultant for various government agencies in the United States, Canada and Japan. Drucker's 39 books have been translated into more than thirty languages. He is the co-author of a book on Japanese painting, and made eight series of educational films

on management topics. He also penned a regular column in the Wall Street Journal for 20 years and contributed frequently to the Harvard Business Review, The Atlantic Monthly, and The Economist. He continued to act as a consultant to businesses and non-profit organizations well into his nineties (P. Drucker), Author, Management Consultant; From 1974 to 1981, Peters worked as a management consultant at McKinsey & Co., becoming a partner and Organization Eddectiveness practice leader in 1979, and then in 1981, he went solo and became independent consultant (T. Peters), Handy's business career started in marketing in Shell International. He was a co-founder of the London Business School in 1967 and left Shell in favour of the position of Professor of Business management in 1972. In mid '70s he worked in Windsor Castle, before deciding to plough his own furrow in life as a writer, lecturer and consultant; He is a frequent broadcaster, this includes his accessible series for the BBC World Service "The Handy Guide to the Gurus of Management" (Ch. Handy).

Атрибут суспільне визнання представляють загально відомі перифрази та прізвиська, почесні титули, звання, афористичні вислови менеджерів, оцінні номінації та речення-судження інших людей, посилання, енциклопедичні статті, окремі праці, присвячені відомим менеджерам; на невербальному рівні цей атрибут увиразнюється у почесних відзнаках, нагородах, портретних та скульптурних зображеннях, меморіальних комплексах тощо: Alfred Pritchard Sloan, Jr. (May 23, 1875 - Febr. 17, 1966) was a long-time president and chairman of General Motors; the most original CEO and organizational thinker of the 20th century; inventor of the modern corporation; His ideas were so clearly correct that we have forgotten that they were an invention (Dr. Schein); "The business of business is business", "A car for every purse and purpose", "If it's good for America it's good for General Motors and if it's good for General Motors it's good for America", "A successful business needs strong competition"; the perfect company man; Weaver W. Alfred P. Sloan, Jr., philanthropist, N.Y., 1975; the school was renamed in Sloan's honor as the Alfred P. Sloan School of Management; Sloan's name is also remembered in the Sloan-Kettering Institute and Cancer Center in New York; The Alfred Sloan Prize at the Sundance Film Festival; Mr. Sloan was induced into the Junior Achievement U.S. Business Hall of Fame in 1975; Sloan received The Hundred Year Association of New York's Gold Medal Award; The Alfred P. Sloan Museum in Flint, MI; Alfred P. Sloan. Cover of Time Magazine (Dec. 27, 1920) (A. Sloan), Peter Ferdinand Drucker (Nov. 19, 1909 – Nov. 11, 2005) was a writer, management consultant, and self-described "social ecologist"; a prolific writer, business consultant and lecturer; the man who invented management; Renaissance man; "the greatest management thinker of the last century" (J. Welch); "If business had caused the problems, then business could solve them" (P. Drucker); Beatty J. The World According to Peter Drucker, The Free Press, 1998; He was awarded the Presidential Citation, the university's highest honor; He received 25 honorary doctorates from universities in the United States, Belgium, Czechoslovakia, Great Britain, Japan, Spain and Switzerland; He was the Honorary Chairman of the Peter F. Drucker Foundation for Nonprofit Management; The university's management school was named the Peter F. Drucker Graduate School of Management in his honor in

1987; Ducker was awarded the Presidential Medal of Freedom in July 2002; He also received honors from the governments of Japan and Austria; In 1969 he was awarded New York University's highest honor, the NYU Presidential Citation; Drucker was introduced into the Junior Achievement U.S. Business Hall of Fame in 1996; In Cleveland, California, Eleventh Street was renamed "Drucker Way"; the Drucker Symposium-Speaker Overview Video; Lee Celano. Peter F. Drucker in 1990 (P. Drucker), Thomas J. "Tom" Peters (born Nov. 7, 1942) is an American writer on business management practices, best-known for, In Search of Excellence; management guru; management superstar; In 1990, Tom Peters was honoured by the British Department of Trade and Industry (DTI) as one of the world's Quality Gurus; In 2004, he also received an honorary doctorate from the State University of Management in Moscow; "Talent: develop it, sell it, be it" (T. Peters); Byrne J. A. The Real Confession of Tom Peters, Business Week, (2001-12-03), Crainer S. Corporate Man to Corporate Skunk: The Tom Peters Phenomenon, Oxford, 1997 (T. Peters), Charles Handy (born 1932) is an Irish author/philosopher specialising in organisational behaviour and management; the most advanced management thinker; Britain's greatest management visionary; He has been rated among The Thinkers 50 the most influential living management thinkers; In July 2006 he was conferred with a honorary Doctor of Laws by Trinity College, Dublin; He has Honorary Doctorate from Bristol Polytechnic, UEA, Essex, Durham, Queen's University Belfast and University of Dublin. He is an Honorary Fellow of St. Mary's College, Twickenham, the Institute of Education City and Guilds and Oriel College, Oxford. He was awarded a CBE in 2000 (Ch. Handy).

Соціальний стереотип менеджера можна узагальнити у такому мовному описі: son of a prosperous businessman / lawyer / archdeacon, President & CEO / writer / lecturer / professor / management consultant, company man, management thinker, management guru, received an honorary doctorate, was awarded, was honoured.

* * *

Отже, apxiтектоніка концепту "management", крім поняттєво-смислового та фреймового складників, містить також унаочнені образи, що їх репрезентує похідне конкретне поняття "manager", яке увиразнюється в мовних стереотипах (професійному, оцінному та соціальному) та образах-прототипах, які були науково-публіцистичних виокремлені з описів життєдіяльності американських та британських управлінців-професіоналів Альфреда Слоуна, Пітера Дракера, Тома Пітерса та Чарльза Хенді. Узагальнені тексти-описи засвідчують цілком позитивний стереотип менеджера-управлінця, що існує в колективній свідомості професіоналів-носіїв англійської мови, і має характеристики: розумний, працьовитий, відповідальний, серйозний, гуманістичними поглядами, достатньо впливовий та поцінований у суспільстві професіонал.

Література

- 1. Воркачёв С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии / Теоретическая и прикладная лингвистика: Межвуз. Сб. науч. тр. Воронеж: Издво Воронеж. гос. ун-та, 2002. Вып. 3. С. 79 95.
- 2. Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту // Культура народов Причерноморья. -2002. -№ 32. C. 27 30.
- 3. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науковомистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології): Монографія. К.: Вид. Дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с.
- 4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва: Гнозис, 2004. 390 с.
- 5. Карпенко У. А. Фреймовый поход к аналізу концепта // Мова і культура. 2003. Вип. 6. Т. 3. Ч. 1: Лінгвокультурна інтерпретація тексту. С. 293 303.
- 6. Клименко Е. О. Концепт "менеджмент" в американській та російській лінгвокультурах: Авторефер. Дис.. ... канд.. філол.. наук: 10.02.20 / Волгог. гос. пед. ун-т. Волгоград, 2004. 15 с.
- 7. Красных В. В. "Свой" среди "чужих": миф или реальность? Москва: ИТДГК "Гнозис", 2002. 375с.
- 8. Лихачёв Д. С. Концептосфера руського языка // Изв. АН: Сер. Литер. и язык. 1993. № 1. Т. 52. С. 3 9.
- 9. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику: Учеб. пос. Москва: Флинта, Наука, 2004. 296 с.
- 10. Полюжин М. М. Концепт як базова когнітивна сутність // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. К.: Логос, 2001. № 5. C. 182 184.
- 11. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. Учеб. пос. Москва: АСТ: Восток-Запад, 2007. 314 с.
- 12. СелівановаО. О. Теоретичні засади й дослідницькі можливості концептуального аналізу // Нова філологія. 2007. № 27. С. 49 63.
- 13. Слухай Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії концепту як мовно-культурного феномену // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. К.: Вид. Дім Дмитра Бураго, 2002. N 27. C. 462 470.
- 14. Снітко О. С. Образ як глибинна структура мовних одиниць // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. К.: Прайм-М, 2002. Кн. 2. С. 216 220.
- 15. Cybuch M. The Fundamental Considerations in the Concept of Meaning and Meaning Relations // Language and Culture: Establishing Foundations for Anthropological Linguistics: Series of Anthropolinguistics. Bialostok: Wyzcza Szkola Finansow I Zarzaezanie, Polska, 2004. Vol. 1. P. 249 256.
- 16. Evans D. Management Gurus. Harlow: Pinguin, 2000. 64 p.

17. Picht H. Object – Idea – Concept // Language and Culture: Establishing Foundations for Anthropological Linguistics: Series of Anthropolinguistics. – Bialostok: Wyzcza Szkola Finansow I Zarzaezanie, Polska, 2004. – Vol. 1. – P. 113 – 123.

Summary

The paper deals with a fragment of the architectonics of the concept "management", an image-bearing structures in particular, which are represented by images-stereotypes and images-prototypes of a modern manager in the collective mentality of the English-speaking professionals. Images-stereotypes (professional, evaluative and social) and images-prototypes are represented by different language units (words, attributive and predicative syntagmas, propositional structures, mini-texts) which gives an opportunity to summarize the collective professional vision of a contemporary manager in the general text-description.

УДК 81'44=112.2

НЕОБОРОТНІ РЕФЛЕКСИВНІ ДІЄСЛОВА ІЗ АВТОКАУЗАТИВНИМ ЗНАЧЕННЯМ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Нестерук О.П.

Донецький національний університет

1. Вступні зауваження.

Рефлексивними дієсловами (далі РД) іменуються дієслова із рефлексивним показником (далі РП), а саме рефлексивним займенником "sich" в акузативі, незалежно від його значення, тобто одиниці, що виділяються за формою типу sich legen 'лягати', sich waschen 'митися' і т.ін. (Geniušiene 1987: 26). РД розглядаються у статті у складі рефлексивних конструкцій (РК), в яких РД виконують функцію присудка. РД протиставляються нерефлексивним дієсловам (НД), тобто дієсловам без рефлексивного показника "sich" (etw., j-n legen 'класти щось, когось', etw., j-n waschen 'мити щось, когось' і т.ін.). Відповідно, конструкції з НД називаються нерефлексивними конструкціями (НК).

У статті досліджуються <u>автокаузативні РД</u>, що позначають рух та переміщення суб'єкта у просторі. РК з автокаузативними РД описують ситуацію, в якій суб'єкт своїми діями каузує зміну власного положення: (1) а. *Ich stellte den Stuhl ans Fenster* 'Я поставив стілець до вікна' → б. *Ich stellte mich ans Fenster* 'Я став до вікна' (Абросимова 1985: 44; Князев 2007: 276; Geniušiene 1987: 104). У багатьох дослідженнях, присвячених РД, класифікація РД базується на дериваційному підході, тобто РД розподіляються по класах і групах виключно за значенням, яке встановлюється при зіставленні конструкції з РД і семантично